

~~Tractatus de ...~~

Qua oratione et Methodo in vitam incidere quam pueri huius
simam iudicio, ad quam in hac vita aspirare licet, quae est Invenit. Nova Logica.

Zam. d. 4/7.8

Rest des Manuscripts zur 2. Ausgabe der Medicina Mentis.

(Die Vorrede ist nicht von Tid. Ruhaus Hand
aber von ihm corrigiert.)

Der erste Entwurf der Vorrede ist in dem Brief des Peter v. Gent
an Huygens vom 17. Juni 1687 mitgeteilt. Die Vorrede wurde in
der in diesem Manuscript enthaltenen Form der 2. Ausgabe der Med.
Mentis vom Jahre 1695 veröffentlicht. Geschrieben ist das Manuscript
wahrscheinlich von Prof. Knorr-Willeberg. Der Rest des Manuscripts um-
fasst 5 1/2 Seite der gedruckten Vorrede.

Prof. Dr. Reinhardt
Messen 1903.

VII 6
20 Seiten und 1 loses Blatt

Tractatus de arte
legendi in
suis
rubricis

Vnde omni
Feliciter
igne orbi
vit.

effest

la

Effect

Qua
sim
ho ve

Si
fin
me
ext
ju
dex
om
et
tan
jux
nig
ac
certe
nullo
natu
ai co
in no
hac
mentis
aus e
His
ofind

~~Tractatus de ...~~
 Tractatus de ...
 Nova Logica
 Tractatus de arte
 de ...

2 Cuius orationis et Methodo in vitam incidit quam pueri huius
 simam iudicio, ad quam in hac vita aspirare licet, quae est Inven
 tio Veritatis per nos ipsos.

39

AD LECTOREM.

Si quis oculo Philosophico contemplatur in
 finitam praecipue Dei potentiam, quae in nu
 meras easque diversissimas in tam vasto universi
 extenso produxit creaturas; nec minus ineffabilem
 eius Sapientiam, perquam potentia haec ita
 dextre applicatur, ut omnia, iuxta leges ultra
 omnem quam credi potest modum simplices fiant,
 et difficillima facillimis peragantur mediis;
 tan ^{dem} grandam bonitatem, ex qua eadem potentia
 iuxta Sapientiae inexplicabilis leges adeo be
 nigne se singulis communicat, ut vilissima aeque
 ac praestantissime creatura prospiciat: consuetum
 certe sentiet sese, ut fateatur, mentem suam
 nullo gaudio ex quacunque alia consideratione
 naturali orto tam impense tamque graviter affici,
 ac eo ipso, quod rerum harundem contemplatione
 in nobis excitatur; qui insignis letitiae gradus
 hac ipsa meditatione comparatus maximas inter
 mentis vere beatae fructus non immerito numeran
 dus est.

His et similibus serio perpenis colligere
 Unde mihi facile fuit, quantimomenti donum

Vnde omni
 Felicitas
 igne orbis
 est.
 effectus
 la
 effectus

Sit intellectus, utpote quo mediante veritates
adeo profundas mente contemplari dictamq; animi
voluptatem consequi homini conceditur. Et hoc
quidem assertum sua luce tantopere radiat, ut
qui alioquin nulla de re non scrupulos movent,
absq; ulla hic hesitatione fateantur ignorantes
pariter et eruditi, intellectum nostrum bonorum
omnium a Gratia divina naturali via nobis con-
cessorum nobilissimum omnino esse: siquidem
veritas haec circa miserrimos illos, qui ejus
usu plane destituntur, longe clarissime in oculis
losetur, ut hac in re dubitatione vix re-
linquatur locus, ac adeo nonnulli quamcumq; in-
juriam a quovis forte laturi sint animo, quam si
rationis expertes eos quis diceret.

Cum autem haec extra dubium posita sint, quae
quae dignior homine inter omnes naturales
est occupatio, quam quae in id incumbit, ut
tanti momenti donum, quoad ejus fieri potest,
bene excolatur? Sane aut malevolus, aut
ineptus mihi videretur iste, qui omnia bona
a DEO generi humano data optimo quo pos-
sumus modo nobis excolenda atq; in usus nostros
adhibenda esse concederet, id ipsum vero De

inte
Ob h
est
nost
pser
util
ad qu
pos
prien
mar
sed
tang
ex p
L
obs
tres
hor
tra
tern
titi
grat
meo
his

~~De~~ ~~Methodo~~ ~~in~~ ~~sciam~~ ~~in~~ ~~videndum~~ ~~quam~~ ~~pro~~ ~~hunc~~ ~~est~~
Qua oratione et Methodo in sciam invidendum quam pro hunc
sciam iudicis, ad quam in hac vita aspirare licet, quae est Inven
tio Veritatis per nos ipsos.

Tractatus
Nova Logica
Tractatus de arte
21.

intellectu, nobilissimo omnium bono, negaret.
Ob has igitur aliasque similes rationes animus mihi
est, in libro presentis viam ostendere, qua intellectus
nosser, quoad naturalibus mediis fieri potest optime
perficiatur. Nulla vero in limine hujus rei
utilior consideratio erit, quam quae bene expendit,
ad quam quantumque perfectionis gradum evadere
possit intellectus, ut hanc ratione quilibet sa
pientia studiosus scopum, ad quem solum colli
mare eum oportet, semper sibi habeat praefixum.
Sed ne hac in re stabilienda fallamur, non nisi ea
tanquam certa assumam, quae jam tum per ipsam
experientiam satis superque sunt comprobata.

Qui Mathematicos interiora attentius perlustrarunt
observarunt absque dubio, in ea acquirenda dari
tres imprimis cognitionis gradus. Primus
horum est, si quis, in quot disciplinas scientia
haec dividatur, de quibus unaquaeque agat, sciverit,
terminorumque omnium ibidem occurrentium no
titiam similiamque sibi acquisiverit. Secundus
gradus est, si quis eorum, quae Euclides, Archi
medes, Apollonius et ceteri veteres in hac ipsa
his fundamentis superstruere, cognitionem sibi

Vnde omni
Feliciter
igne orbis
vit.
effectus
la
Effect

comparaverit. Hic autem gradus licet multo pre-
stantior sit priori, nondum tamen talis Mathematicum
cultor, qui hic subsisterit, nec ulterius fuerit pro-
gressus, perfectus mihi Mathematicus dicendus
esse videtur, sed ille demum, qui a prioribus
hisce ad tertium quoque ascendit cognitionis gradum,
cujus requisitum est, ut quis non solum veterum
et recentiorum inventa, etsi eorundem inventionis
ratio ab aliis detecta nondum sit, indagare, sed et
quicquid est occulti, in Mathesi suo, quod dicitur
marte, seu propriis ingenii sui viribus eruere va-
leat. Quod autem hic de mathesi viri ingenii
osis non ignotum esse scio, id meo iudicio ad
universam cognitionem humanam, quae Phi-
losophiae nomine venit, extendendum esse vi-
detur. Etenim quicumque saltem terminorum et
distinctionum occurrentium significationem
cognitam habet, tantumque novit in quot
disciplinas Philosophia dividi solet, quot
sectae in hac a principio usque ad nostra
tempora floruerint et similia; infimum saltem
Philosophiae gradum obtinuisse censendus
ac nullo modo realis Philosophus appellandus

erit, seu
magis
hoc no
seu, qu
Sympat
forma
vovib
concep
vero
Lexici
pius d
interi
miram
quam
quae a
usq ad
et sim
gradu
a sup
ipse
reali
losoy
qui a

Qua omnia
simam ju
ho Veritab

ut re ipsa observet, in sua potestate esse, quicquid
quid incognitum, sed humano tamen intellectui
pervium est, propriis ingenii sui viribus in lucem
producere. Haec vero distinctio maximi momen-
ti est, dignaque, qua in principio hic referatur
et probe annotetur: Haec enim ignorata vel
neglecta plerique se pejus, quam quis sibi magis
nari possit, sub nomine cognitionis philo-
sophicae decipiunt, et si non plane inutilibus,
ad minimum tamen multis neutiquam necessariis
ingenium occupant et fatigant.

Verum enimvero quemadmodum in mathesi ad
tertium hanc altissimumque cognitionis gradum
perveniendi certa datur Scientia, Analysis
videlicet speciosa, vulgo Algebra dicta, et ob
prostantiam ejus singularem a Recentioribus
perquam bene excolta, qua genuina mihi
philosophia Mathematicum esse videtur: sic
eadem ratione generalis aliqua datur Scien-
tia, cujus ope quilibet ea probe instructus
non solum quicquid in Mathesi occulti, sed
omne etiam incognitum sub intellectu mi-
cadens, certa et constanti methodo certo

in luce
tia, aut
est gen
idei, si
ex dat
obvium
esse po
mani
quicqu
mare,
datur,
conscie
randam
parabi
nastra
virtuo
absq
Quo a
calibu
rata
sub in
profer
defini
Dent

Talem vero Philosophiam ^{ab} recte dicerent, illustres
viri, Renatus des Cartes in dissertatione de
methodo detegendi incognitas veritates, Sicut
artis cogitandi, quem vulgo Dominum Ar,
nauld putant, P. Malebranche dans la
recherche de la verite, Abbas Mariotte
dans l'Essay de Logique contenant les prin-
cipes de science et la maniere de s'en servir
pour faire de bons raisonnemens plura
alii hoc imprimis secula, postquam innotuit
quanta hujus rei sit praestantia, omni studio
allaborarunt. Quia vero vaco aliquid quod
in cognitione veritatis praecipuum est, in primis
statim vis seu initium ad omnimodam planam per-
fectionem, quae huc desiderari potest, deducere
valemus, quin potius circa talia sensim et per
gradus quasi progredimur; cuius rei illustra-
tione exemplum ipsa Analysis est, utpote quae tempore
longo successive ad tantum tandem fastigium
peruenit. Nunc optime sane huius rei consu-
leretur, si viri plures, qui singularem pra-
caeteris progressum et propriis quidem ingenii
viribus in veritatis cognitione experti, attentè

Qua omnia
simam ju-
bis Veritat
2 Johis in ve
sibile ent
belam sim
gradientur,
care annua
3 In quo pro
clamento
6 in eunda
I bene vo
ni semper
me p sin
Primum effe
lo alio pra
dunt se a
recensende
in bonori
ad belia n
quoq igno
d d
d d d
Andor ille
Curiosus a
quid alior
nem pue d

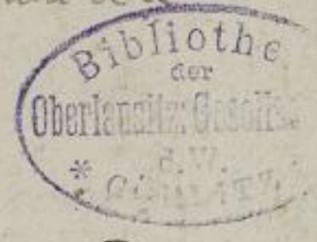
Qua oratione et Methodo in vitam incidere quam praeheret
simam iudicio, ad quam in hac vita aspirare licet, quae est Inven
tio Veritatis per nos ipsos.

Nova Logica
Tractatus de arte
delegandi in
cognitione
Vita continens

His inveniendi generalia Praecepta, quibus adiuti non solum inpos
sibile erit, ut inquam in falsa incidamus, sed potius certo semper Veri
tatem sine cognitione, quod infallibiliter semper his medio ultimus pro
grediemur, nova ac nova continue delegando, modo nos ad talia appli
care animus nobis sit idque exiguo labore.

21.

In quo praecipue Subjecto servando vitam suavitatem et cum obli
vimento consumere licet.

Pars Prima.

Ab incerta etate in Me ipso observavi animum nemini nocendi
et benevolendi cuius, tum maximum ardorem aliquid nosi ac no
ni semper addiscendi. sed praecipue bonatum, ut quam felicissimam
me ipsam (ut dici solet) vitam meam haderem.

Tua, Unde omni
mea Felicitate
praecipue orbi
dixit.

Primum efficit ut facile bonos a Malis didingerem, hi enim de nul
lo alio praecipue cogitant quam ut alio inferant damna, et dele
dent se alios Adhuc sua circumvenisse publice ob id facta sua bona
recensendo, gloriantur. Atque sic Mei similibus me tantum associando
in bonorum ^{subtilitatem} cognitionem perveni idque magno Animi Mei
ad talia inclinantis emolumento; Sed quia Omnes tales maxime Mala
quod ignorantes esse possunt et sua ignorantia sub specie boni
boni animum magnis erroribus imbutis, non facile potest evellendi
Ador ille Sapientiae acquirenda (qui me magis incitavit ad Scientiarum di
Curiosos addiscendas, quam ulla exhortatio Praeceptorum, aut libri per
quos alios unquam efficere poterat) in causa fuit ut tam in cognitione bona
nem praestantissimorum Virorum qui ante nos vixere quam Sapientibus.

tres
de
utor
Ar,
m,
vir
isq
it
io
quod
imis
per
ere
per
solre
ore
ium
su
e
geni
enti

Mala

in morum magis deinde pervenerunt, unde est ampla occasio, animo
 curioso salifficandi exorta est, quae efficit, ut o ibi facile a re
 via aberrare, aut si ab hoc aliquantulum disceptat, ad hanc o dist
 culter revertatur. Interim dum sic aliorum gloria Mibi compare
 bam parum experiebar progreo Martia aliquid invenandi, qd in publica
 utilitatem posset cadere, atq; sic augendi et promovendi Anteafronim
 inventa vix Mibi comparebam ullum habitum; Imo potius detur
 rebat, ut Me disponerem ad aliquid ex Me ipso invenendum;
 Dum enim tam ingeniosa aliorum opera videmus o consideramus ordi
 nariè quantum operis consumptione in ipis absolvendis, quantum Tem
 poris ad ea rite ordinanda; qua occasione et levi quondam ad huc
 ventum quam simplicia haec principia habuerit, quae alijs ac alijs
 deinde temporib; cum similibus inclinatio ad eodem refingit ac sic
 presentem perfectionem evasere, usq; dum ad illam perfectionem
 dacta, ut tunc publice destinant; Sed contra, cum tam praestant
 ibi inveniant, facile apud nos judicamus Authoris ingenium odo
 excellens fuisse, ut medijs hujus ordinarijs o fuerit usq; Sed ob
 tam accuratum opy, ac ipsum videmus absolvisse. Ad qd Authores
^{ipfi} ~~omnes~~ multum contribunt, ^{dum doctrinae causa tractant} ~~omnia sic~~
 dinare, quasi sic statim a principio disposita et inventa pleriq; re
 centes, qua occasione, quib; medijs, quanto tempore ipi operentur, et
 etiam ex vana gloria se jactantes, omnium legitorum se solos
 Authores, brevissimo tempore, exiguo labore ipi sibi talia arguissis
 plurimiq; tam subtilis sunt ad addimationem sibi conciliandam, ut
 licet Veritates detexerint ope demonstrationum admodum facili
 hoc lectoib; nullo modo communicant. Sed magno labore difficilior
 quærent, quæ nos in suis operib; obtrudunt; Quæ sane omnia

Exprejudicium fo
sandum

10

ordinarie Authores ^{solos} admittunt, eorum ingenia Divina & humana
 ordinant, et quod pessimum vel alij permulti, qui nihil in se quam
 humanas & ordinarias qualitates observant, sibi persuadent, impos-
 sibile fore, ut simile quid unquam per se ipsos producant, Atque sic
 sibi unquam Scientiarum omnium nobilissimam, se efficiendi
 cupere ad infinita multa delenda, comparant; sed potius aliquem
 pro Duce sibi eligunt qui precigne ipsis admirationi fuerit, et de quo
 credunt ingenium ipsis divinum esse quam humanum exhibuisse
 quam omnibus alijs ideo anteferunt, et ipsis opinionibus tam stricti
 inhaerent, ut potius veritati vim inferre consent, quam ut quam
 minime ab eis suspensio recedat, aut novas illas proprio ingenio
 investigare velint. Unde omnium maxime Mihi profuit quod 3 Effecto
 spectando ad hominum ordinarias cupiditates & sensus ac illi conatus
 fieri, ut quam optime possim vitam meam moderarem, atque sic
 ipse inceperim potius ~~proprium~~ ^{proprium meum} inclinationem quam aliorum ductum
 sequi.

Quia vero tot hic sententiae quot lapide (quae nimirum genuina via
 sit quae nos ad ducunt) maxima difficultas videbatur scilicet sive
 ad tam diversa consilia a prudentissimis viris communicata homi-
 nibus respicerem; sive ad ordinarias hominum disputationes de bono & de
 & malo; quod certe & probabile sit ut ego inter tot milia diversa
 sententiarum optima quae omnibus alijs hic semper sum deturbata,
 quia insuper pauci utique tales revera existunt quales se jactant & haec
 illis & obstantibus, semper ad haec reflectens observari, difficile admodum
 esse ut quis omnino momento ad se ipsum reflectat, versamur enim
 in continua mutatione, ac cum & ita in plethore hominum sit,
 cui facile naturam suam & actiones hinc provenientes quam verba
 & haec si quis attentus ad haec, diu occasionem cum alijs controversandi nactus

Difficultates
 ad hoc obvianda
 ma
 Ablatione de
 facultatum
 37 horum

ac ipse proba indolis sit & difficulter & quasi artificialiter hominum
dissimulationes detegat; Atque sic in cogitatione interiora rerum omnium &
prout vera existunt, & quatenus externe oculis subji-
cuntur & sicut ut diuina miseriam splendidissimam referunt hoc &
magnum malum, longinquum magnum bonum ^{7. Page} representant; que
dum probe considerem & solum hanc difficulter intellexi quid re-
vero Bonum & Malum ab alijs censentur, quicquid ^{7. Page} ore ^{7. Page} contra se
ferant sed & magna animi mei delectatione observari, modo propria
conscientia & velim contradicere nos per nos ipsos, melius, quam quor-
vis alios posse scire quid bene aut male nos afficiat, difficile aut
facile nobis appareat; Dolorem aut voluptatem nobis conferat & simi-
lia in cogitatione nos tam certos esse, ut licet totum mundum contrarium
haberemus, hoc nihil interire obstat debet, ad nos dimovendum a
propria sententia; & ^{ac} ^{ipse} si ubi aliquis me bene afficiat nec ve-
re ^{ipse} certhysse possum quam quicquam alij, nec aliorum quorum-
vis dissentij a me hac in re quicquam valet. Adde ut licet & mi-
rum sit quod homines disputent de vero & falso, cum quedam circa
hoc admodum occulta sint, sed ultra modum ^{mirabile} ~~mirabile~~ videtur
~~quod plerumque~~ quod plerumque hominum disputationes in re nixae qua-
dam existunt circa perceptiones quas habent de eo quod ipse bene aut
male afficit, ^{ipso} ~~quod~~ facile aut difficile appareat, ^{ipso} ~~quod~~ commodum
bene patitur aut molestem, ^{ipso} ~~quod~~ placet aut displicet & similia, cum
nihil manifestum, nec possibile sit aliquem circa hoc errare posse; Imo
ipse Sceptici licet de omnibus dubitent ac crediderint potius omnia
forte & ita se habere prout apparent & potuerunt tamen negare (nisi
agere conscientie propriae contradicentes) quod ipse sic aut simili modo
apparent quod inter illas apparentias concedamus enim hoc illis

Qua ratione hoc
fundamento
utendum ut
nunquam decipia
mur

2 Cantata

2da Cantata

Deberem prudentissimam earum quas sciebam me obtinisse
Nec ulli etiam error hic timendus modo que nobis sic apparent
ideo alijs applicamus, nam si illi quid facile sit, alteri forte hoc
facile erit, si iuniorum alteri modestum, si mihi bonum alteri male
sic homines alteris naturam suam sua confundentes, mirantur seque
alijs convenire que ipsi displicent, eorū errore se ita obsecari permittunt
ut credant potius alijs quidem talia esse delectamenta, sed eos tantum id
falso fingere & pertinaces esse in propria sententia quam sanas credide
runt, defendenda; cum tamen certa nulli ad ea que ipsi molesta, nisi
acty accidat.

Nec quod porro error ulli hic committi poterit modo que ^{hij} ~~duas~~
^{Deo} applicanda, que ipsi percipiunt & applicamus ^{ij} que odium percipiunt
atq; sic confundamus que ^{scilicet cum odium} ~~odum percipiunt~~ que fieri, si rem quam
observamus, faciliorem, meliorem, suaviorum est: omnibus alijs que
hactenus experti sumus, ideo eandem judicamus absolute esse facillimam
optimam est: id quod cum omnibus nondum percipiunt nullo modo eade certitudine
nobis condatur; & hoc in causa est quod homines tale quid falso credentes
attendunt ea attentione ac ope est ad ea que alij de ^{se delectata exhibent} ~~similibus~~ perhibent
Cum enim supponunt se optimam jam viam significasse, eorū ipso impossi
bile fore esse, ut aliquis meliorem adinventum, & ope esse judicant, aliorum
circa hec inventa adeo ut necesse est, considerare, atq; sic sibi ipsi viam
alteri promovendi ^{oc} ~~precludunt~~.

Ad hoc ne quis me eadem, que alijs inculto, credit committere, alijs querendo
viam que forte ¹ ~~Mihi~~ soli convenit, experientijs ⁴ ~~semper~~ clarissimis, in se
quibus ³ ~~ostendunt~~ ^{quincunx} hanc viam que ad summam nostram felicitatem obli
vendam tendit ordinari similis in aliorum Mentibus producere perceptio.
Sic etenim et certy ero alios eandem mentem perceptio habere, ac Mihi cogi
tum est quodam gustu aliorum admodum convenire, cum experientia copiosior
alios a talibus vix se posse abstinere, magno licet sepe eandem damno. Ubi

14

tamen prolebor me optimam forte & exhibiturum; hoc enim aliorum
dignificationi relinquam, & hoc ipsum, qui ipse omnes & ex parte vix
pretendere possim; sed optimam quam ipse ex parte hic velare & differam,
quod quam tantum monitum. Me haec & eo fine conscribere, ^{ex} quibus & hinc
alijs optima consilia exhibere, quasi sapientior vellem videri alijs.
certe quae hic hodie omnia admodum clara ac proinde facilia intellectu
erunt, adeo ut & a quovis simpliciori potuissent observari, veluti si unica
via sit, quae ad locum aliquem tendit & infinita avia, non ita facile me
cavere est, ne quis a recta aberrat sed interim si multi eandem esse
quarant, facile potest fieri, ut unus eorum fortuna sic disponente, sensus
in genuina phidat, atq; sic destinationem attingat locum, licet nullo modo
excellentijs ingenium obtineat; sed serpens hoc remota parte ostendere,
qua ratione jacto in conspectu veritatis fundamentis gloria hinc eadem arti-
tudine derivaverim

Dum itaq; utilitatem hanc viderem ad proprias passionibus at
tenderem quae me bene aut vix afficerent observarem atq; sic inquirere
inquirere in omnibus delectationibus quantum nos cogatur, ut inde maxime
& quae constantissime durant sermone, in limine se oblatant
Sensualis delectationes

Haec quidem vitam nobis admodum jucundam efficiunt, nec dubitandum
hic enim alijs idem sentiunt, vulgo enim his quasi obsessi vident, ut ad
alias solidiores delectationes vix reflectat ac proinde & mirum si eandem
maxime esse quae in vita occurrunt judicet. Sed magis adhuc hic derigunt
qd credant, cum a principio tam bene afficiantur a re aliqua, eo magis ipsos
delectationis receptores, quo magis his utantur; cum tamen plane contraria
sit natura hanc delectationem, ut nimirum: quo vix his utamur eoma
quo nos afficiant, qd clarum vix libum & potum, qui ultra modum nos
afficiunt cum bene & vix aut solum, qui interim nauseam nobis creant
cum cogimus eandem frui ad satietatem licet eandem repleti; nec serj comedia
elegans ludium creant, nisi in certis actis divisa aut si multo bis

lum itaq; hinc
dum itaq; hinc
sic
ut
ubi impossibile
sit qua ratione
alia hinc derivare
propter fieri a
tandem inquirere
in omnia quae
bene afficiunt
ut inde quae
optime afficiunt
& constantissime
discernere valent
Tria praecipue
delectationum
observant
& Sensuales delecta-
tiones vix propter
Aventuram
Errores qui
committuntur
& Error
229

in delectationes maximas, et quae continue durant, tales delectationes, quae nobis
Iudicium potest adferunt admodum declinare cogebat et cum in eo essent obfer-
vari, quod si tale quid sit quod nos maxime delectet et interit nobis ratione aut ex-
perientia videret quantum damnum adferat, maximam in nobis excitari la-
biam si obfirmato animo resistamus ac plane superemus inclinationes quae nos
ad contrarium educere conantur;

Hac vero delectatio multo maior est delectationibus sensualibus quod facile ex-
periri potest cum iis qui Mundo seu sensualibus delectationibus penitus valedix-
erunt ac vitam sibi aristoteli et contrariam appetitibus ordinarijs degunt, hi enim
nimis sibi dulcedinem et interit delectationes quas ^{hic} ~~obscuro~~ agunt se experiri
nobis exaggerare possunt prout singula eorum affectiva abunde testantur; et dem-
onstrat magis efficaciter probat cum iis qui omnia tormentorum genera passim
in medio flammis plena delectationis indicia exhibere id est falso Felicitate
in curia hinc est dicitur loci; Verum hic magni errores potest committi, cum nimis
datis nostra est sibi bene informata est; Homines enim sumus, hoc est valijs ex-
periri obnoxij, quibus efficiunt ut sepe quidam aliquid bonum esse quod nobis ad
modum damnosum; Et licet verum sit quod si sequamur tales passionis, quae licet
falsissima, attamen nobis est aliter apparent quam si verissima essent, ac super
remque contrarias inclinationes quae recte optime nobis autem pessime videntur,
quod inquam experientia clare nos convincit magnae delectationis, quam in
nobis ipsis experimur (Experientia ^{stiam} ~~est~~ sibi se offerunt in historijs eorum,
quae est vix videretur ac summa delectatione quibus tormentorum genera
subire pro pessima licet causa) ^{et hinc} ~~interit~~ ^{quae} ~~tempore~~ ^{sequeuntur} major actiones nos nos
cuius intellectui affulgeat, ac hinc appareat falsitas eorum quae credimus ac quae
terea damnum, cuius nos ^{istis} ~~Auttores~~ ^{judicamus} aut in vulgari est potest est autem
debet hinc subsequi; Ut itaque tale quid procurarem nec ulla alia quam quae ubi
hinc saltem angliciter, hoc est quae esse meum conservant seu conservationem
meam viderent, et contra declinarem quae mihi nocerent hoc est quae esse meum
destruunt seu conservationem meam contraria ac sic efficiant, ut Felicitas mea designant,
intermitta quantum possibile conservaretur, Intellectum Meum sic excolere de
quantum humanum est ^{fieri potest} ~~intermitta~~ ^{ad} ~~verum~~ ^{ut} ~~libia~~ ^{ab} ~~illis~~ ^{quae} ~~saltem~~ ^{ut} ~~talia~~ ^{apparet} ~~caro~~

2 Veni hoc est rei ad
quod nos est solum be-
ni sed et Melior est
ficiant quam sen-
suales
2 Erroris qui
hic committitur
Et si superemus ac
solute inclinationem
quae nos ad ea cogit
da seducere conantur
quae mala iudicamus
quod magna delectatio
similes actiones
subsequuntur, nos de
delectatio quam maxima
etiam est nullatenus
signum infallibile
est ~~subsequuntur~~ ^{interit}
bonos est est solum
ut verum est con-
perientiam quae
3 Quia ratione
est efficiendum
ut nos similes
delectationes cognoscant

3 Delectatione dicitur sic in hoc negotio totus fuit inveni in summam delectationem
 que ex aquis- Denique homines videntur in hac vita cupere esse que nimirum ex ac-
 hione Veritatis quisitione Veritatis oritur quam maximam quam unquam habui exper-
 oriuntur ubi ostendit; Et illi hoc facile concedunt qui magnam cognitionem adepti Verita-
 tem que magni momenti; imprimis illi qui se magis progressi ut simi-
 lia se ipsos arguerent sibi valent hi enim ab eo dubio et ipsa cognoscere
 runt quantum hoc in ipsis delectationem causaverit si nova inventa
 vel Theorematum nova que singulares proprietates includunt admodum

2
 x Veritatem huius
 rei, quod nimirum ma-
 xime omnium
 nos efficiant.

Admodum ubi haec existunt se ipsos delectantur; Ad eo ut cum ordinariis qui
 homines abducere student a nimio usu sensualium delectationum
 id successu parum felici praestant, hi contra facillime in respectu de-
 lectationum quas hinc persequuntur, maximas vulgi delectationes pro-
 nibilo reputant, et raro omnium externorum quasi obliqui experient
 ac a Victu, Somno ac omnibus alijs quosque que praecipue homines voluptu-
 tum nomine appellitant, facile abstinerent ut modo libere acquisiti-
 oni Veritatis vacare possent immo scio qui in hali stetit ad eodem quali-
 tate debet, ut ipsis difficile fuerit, ea acquisire ut honore, divitijs
 et delicijs huius mundi, quasi diffusi sunt, facile hic a longo tempore
 penitus renunciarunt ob id scilicet quia providebant ea ipsis impedire
 to fore quo minus in Veritatis acquisitione prout impetant progr-
 di valerent, nec mirum qui enim majore delectatione et ipsa qu-
 stant, facile relinquit minore; Hoc autem nullo modo fieri potest quod mi-

2 Quod haec delectationes nunquam nos de-
 piamt sed in huius-
 tiam convertuntur
 et prout priores.
 si Veritatem
 nobis acquirimus
 ab solam delecta-
 tionem quam no-
 bis nulla con-
 quiritur
 quicquid erroris
 committunt ab
 hoc ob-
 stant.

quam deprimunt prout hoc admodum proclive in omnibus autem videntur
 by delectationibus, saluti ex eo clarum; quod ex vero nihil nisi summum
 sequatur, et hinc omnia que saltem a hali delectatione usque quod inveni
 bitate Veritatis existant, nec deinde hic cogitandum quod similibus obsec-
 rationibus possibile est ut sententiam semel statutam unquam mutare vacet
 eximus, aut quod alij in sententia futuris aliquid hinc contra verum de-
 legat non verum est potest fieri unquam falsum quod val ex Mathematici
 disciplinae clarum patet dum enim hoc solum ibi observatum fuit, ut om-
 nis ex probabilibus, sed ex ^{et hali} quae omnibus manifesta deducere conati
 fuerit, hinc factum ut Theorematum extant jam ante duo millia annorum
 inventa que hinc primo in huiusmodi incredibilibus videntur attamen tam certa sunt
 ut dum ab ulla obierunt convelli ^{aut} unquam ea falsa esse dicitur

Imò Ratio bene ex vulba efficit quòd ut etiam delectationes quas
 sensu liby & ~~liberum~~ ~~liberum~~ inclinationibz nostris resistunt
 experimur magis nos afficiant quàm vulgò fieri solet; qd nunquam
 in bichiam prout sagissimè vulgò commutant & qd etiam animi
 facti contentum ac tranquillum nobis (qd vulgò nunquam) conserat
 hac signidem genuinam normam exhibet quâ ratione omnibz
 by delectationibz ~~quâ signis~~ sic utendum ut ea nobis nunquam
 noceant, cum saltim in tantum idem utendum quantum conserimus
 hac nobis prodesse ut magis apti reddamur in detegenda incognitiorum
 rerum veritate, & in tantum idem abstinendum quantum excolitioni fe
 telledy obsunt. Quæ omnia si confidero, o video quid possit excogitari qd ma
 gis incitamento esse queat omnibz hominibz, ~~quæ similia~~ ad talia bona
 sibi conseranda quæ solide bona & quantum acquisitio quasi à nobis
 dependet quæ via magis facilior aut magis expedita sit ad hoc ma
 branda quam quæ nobis ostendit deducere omnia quæ Trichiam posse
 conserare nobis & acquirere delectationes cum tanta utilitate conjunctas.
 Item autem genera delectationum in ~~his~~ ~~quæ~~ ~~omnibz~~ ~~quæ~~ ~~alijs~~
~~ferari~~ ~~delectamenta~~ ~~esse~~ ~~quæ~~ ~~quantum~~ ~~de~~ ~~est~~ ~~ad~~ ~~bonis~~ ~~mensibz~~ ~~est~~ ~~ad~~ ~~ver~~
~~by~~ ~~oblectare~~ ~~à~~ ~~conseruare~~ ~~nunquam~~ ~~obseruare~~. Adco ut etiam me con
~~cludere~~ ~~posse~~ ~~qd~~ ~~sic~~ ~~quidem~~ ~~pro~~ ~~cigna~~ ~~genera~~ ~~resuscitentem~~ ~~eorum~~ ~~ab~~
~~linc~~ ~~obseruare~~ ~~legitimum~~ ~~eorum~~ ~~usum~~ ~~indicaverim~~ ~~ab~~ ~~is~~ ~~tan~~
~~dem~~ ~~ab~~ ~~ay~~ ~~errore~~ ~~poterim~~ ~~judicare~~ ~~quæ~~ ~~me~~ ~~omnium~~ ~~maxime~~ ~~et~~
~~stantissime~~ ~~afferunt~~ ~~et~~ ~~per~~ ~~consequens~~ ~~qd~~ ~~pro~~ ~~stantissima~~ ~~via~~ ~~ad~~ ~~quæ~~
~~in~~ ~~hoc~~ ~~sibi~~ ~~aspicere~~ ~~licet~~ ~~sit~~ ~~in~~ ~~uentio~~ ~~tantalis~~ ~~per~~ ~~nos~~ ~~ipso~~.

III. Quod alibi de
 delectatione gene
 ra & experientia
 conclusio
 prime parte

De delectatione omnibz
 De delectatione sibi
 format, hinc signis

Sed maxime notandum quod proinde si velimus ut hic nunguam desigiamur, nec se
 quod erit ut nihilum ^{admirare} desideramus de illis alium finem quam ad se
 tam desiderabilem quam illa nobis cupit nec hinc ideo magis quid exhortamur quam
 ut ille modo respiciamus ad gloriam quam hinc in Mundo nobis arguimus, qui
 etiam hoc faciunt horum animus mirum in modum ingratissimum est veritas. Veritas
 est enim desiderata, quoniam ^{est} apparet bene utilis quam ratione ~~comparat~~ rebus alijs
 agnoscitur postmodum comparantur, ~~hi~~ ~~sed~~ ~~videntur~~ si hunc inventum est gloriem
 apparet aliqua insignis utilitate quia videntur ea propter ad alijs et ad hoc ad hunc
 hunc in se accipiunt impunita illa modum ingratissimum si invidant, dignissimum
 suis in talia invenit que hinc proinde in utilitate invenit sunt dandum ad alijs desiderata
 facta, ut sic gloriem ^{quoniam impunita desiderantur} ab alijs, si autem desiderant quod ad alijs sunt qui in modum
 cupere similia gloriem que ipsi quoniam desiderant proinde quod ad alijs hinc magis
 agnoscitur sunt gloria ex se confirmantur. Rursus illa modum me ad alijs gloria ipsi
 agnoscitur hinc ideo quoniam in ipsi, hinc ^{sed} ^{ne gloriem in talibus alijs quod ipsi desiderantur}
~~Tandem~~ ~~conferunt~~ sunt. Si Tandem regis agere aliorum invenit videntur ac in
 dicunt alios agere summopere laudibus ex tolli: hoc vero audire valent, dignissimum
 desiderant ac in modum inveniunt agere formant quod est potius ad ipsi sibi hinc desiderata
 sunt; Contra vero qui nihilum et solum desiderabilem quam nobis cupit desiderata
~~et~~ ~~in~~ ~~hinc~~ ~~omnibus~~ ~~et~~ ~~ideo~~ ~~in~~ ~~desiderant~~ ~~desiderabilem~~ ~~sibi~~ ~~formant~~, hinc si quis

Imò Ratio bene ex ulha efficit quòq; ut etiam delectationes, quæ
sensuilib; & ~~libidinis~~ ~~inclinacionib;~~ inclinationib; nostris resistunt
expeririur magis nos afficiant quàm vulgò fieri solet, qd unquam
i. h. em. (sunt exaltissimi vulgò) committant & qd etiam animi

III. Quod saluta
ceduntur gema
na o experit
Conclusio
pina gustis

Handwritten text on the top edge of the left page, partially obscured.

Fragment of handwritten text from the left page, visible at the edge.

Main body of handwritten text in a cursive script, covering the right page. The text is dense and fills most of the page area.

Imò Ratio bene exulta efficit quòq; ut etiam delectationes, quae
 sensuibus & ~~liberis~~ ~~inclinacionibus~~ inclinationibus nostris resistunt
 expeririur magis nos efficiant quàm vulgò fieri solent, quòd nunquam
 sicut seorsim vulgò commutantur & quòd etiam animi

in parte illa modo innotuit, in unum quòd
 ipsi in actione deleganda ipsi in se invicem
 possunt, ac in parte & magis delectationes ipsi
 aliis, hinc vult omnia & sensu

III. Quod
 ad hunc
 de
 Conc
 pium

Handwritten text on the top page of a manuscript, written in a cursive script. The text is mostly illegible due to fading and the angle of the page. A small, dark mark is visible near the center of the page.

Handwritten text on the bottom page of a manuscript, continuing the cursive script from the top page. The text is mostly illegible due to fading and the angle of the page. A small, dark mark is visible near the center of the page.